

Motion till riksdagen 2019/20:3526

av Pål Jonson m.fl. (M, KD)

med anledning av prop. 2019/20:110 Operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket för operativt stöd mellan Sverige och Finland bör generaliseras för att även omfatta andra länder och internationella organisationer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats betydligt de senaste åren, främst som ett resultat av Rysslands aggression mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim. Det faktum att Ryssland använder militära medel för att flytta på gränser i Europa är mycket oroande och innebär ett brott mot Förenta nationernas våldsförbud samt mot den europeiska säkerhetsordningen vilken kodifierades i Helsingforslutakten 1975. I maj 2019 konstaterade Försvarsberedningen att Sveriges militärstrategiska läge har försämrats de senaste åren bl.a. som ett resultat av den politiska utvecklingen i Ryssland och av att den ryska militära förmågan har ökat. Ryssland har en väsentligt större militär förmåga än alla sina grannländer i väster och söder.

Vidare pekar Försvarsberedningen på att risken för ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas och att Sverige oundvikligen blir påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i vårt närområde. Uppstår det en militär kris eller konflikt i vårt närområde så kommer Sverige med största säkerhet att dras in i den tillsammans med våra grannländer.

Den försämrade utvecklingen i vårt närområde måste medföra konsekvenser för Sveriges försvarspolitik – dels genom att stärka vårt eget försvar, dels att i enlighet med den solidariska säkerhetspolitiken samarbeta med andra likasinnade länder. Sverige har genom antagandet av solidaritetsförklaringen 2009 deklarerat att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-

medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige bör därför kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd. Regeringen framhöll i utrikesdeklarationen den 12 februari 2020 att Sverige fortsatt står bakom solidaritetsdeklarationen.

Sverige har även som en viktig del av den solidariska säkerhetspolitiken ratificerat EU:s Lissabonfördrag inklusive artikel 42.7 i Fördraget om Europeiska unionen och solidaritetsklausulen i artikel 222 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Ett fördjupat militäroperativt samarbete med Finland ersätter inte behovet av ett svenskt Natomedlemskap. Vi anser att ett sådant beslut bör tas i nära dialog och helst gemensamt med Finland. Det är av central betydelse att det finsk-svenska försvarssamarbetet ses i en euroatlantisk kontext där detta samarbete förstärker och skapar bättre förutsättningar för samverkan inom EU och med Nato snarare än att utgöra ett alternativ. Nato och ytterst USA spelar en avgörande roll för att upprätthålla säkerhet och stabilitet i vår del av Europa.

Ett viktigt steg framåt när det gäller Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd togs 2016 när riksdagen godkände samförståndsavtalet mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd. Avtalet skapar bättre förutsättningar för Sverige att öva tillsammans med Nato, vilket även möjliggör ett gemensamt agerande bortom fredstida förhållanden.

En förutsättning för att effektivt kunna ge och ta emot operativt stöd i händelse av kris och krig är att det finns en planering för hur detta konkret ska ske samt att lagstiftningen medger att Sverige kan samverka med andra länder utan legala hinder.

Regeringens proposition om operativt stöd mellan Sverige och Finland syftar till att skapa förutsättningar för detta. Propositionen innehåller dels en ny lag för det operativa försvarssamarbetet med Finland, dels ett antal lagändringar som syftar till att förbättra förutsättningarna för finska militära styrkor att lämna stöd till Sverige.

Vi välkomnar ett fördjupat försvarssamarbete med Finland som även innefattar en gemensam operativ planering. Men vi anser dock att de aktuella förslagen om operativt stöd mellan Sverige och Finland ska ha ett bredare anslag och inte vara begränsade till att enbart gälla det svensk-finska samarbetet. Det hade i stället varit bättre om det skapats generella förutsättningar för att ge och ta emot operativt stöd även från andra länder. Detta skulle vara mer ändamålsenligt både utifrån hotbilden, de faktiska behoven av militärt samarbete och den solidariska säkerhetspolitiken. En sådan lagstiftning skulle även bättre spegla de juridiska och administrativa åtgärder som Finland vidtagit för att skapa förutsättningar för att fördjupa det militära operativa samarbetet mellan Sverige och Finland.

Det synsättet delas också av Försvarsberedningen som i sin slutrapport Värnkraft från den 14 maj 2019 pekar på vikten av att Sverige även kan få stöd av tredje part för att kunna hålla transatlantiska förbindelser öppna och ytterst ta emot utländska stridskrafter på svenskt territorium i händelse av kris och krig. I rapporten står bl.a.: ”Beredningen menar dock att de av utredningen identifierade begränsningarna för att ge och ta emot militärt stöd är generella och därför inte bara bör omfatta Finland. Förmågan att kunna ta emot stöd även från andra stater än Finland bör enligt Försvarsberedningen underlättas och regleras i en beredskapslag som skyndsamt kan aktiveras efter särskilt beslut av regeringen eller riksdagen. Det är av särskild vikt, givet de förslag beredningen lämnar i denna rapport.” Det står också: ”Försvarsberedningen anser att Sverige så långt som möjligt måste utveckla möjligheterna till gemensam operativ planläggning med Finland samt i största möjliga utsträckning samordna planeringen med Norge, Danmark, Storbritannien, USA och Nato.” Dessa slutsatser

delas av alla partier som ingår i beredningen utom Vänsterpartiet. Vi kan vidare konstatera, likt Försvarsberedningen, att den motsvarande nya finska lagstiftningen om operativt stöd, vilken antogs den 1 juli 2017, är just generell och inte avgränsad till något enskilt land. Internationellt bistånd kan lämnas till en annan stat, till Europeiska unionen eller till en internationell organisation och att internationellt bistånd kan begäras från samma slags organ. Det finska utrikesutskottet understryker att lagändringarna ger Finland möjlighet att agera enligt solidaritetsklausulen i Lissabonfördraget och att Finlands försvarssamarbeten är en viktig del i att hålla Finland utanför militära konflikter.

I sammanhanget bör understrykas, likt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gör i sitt remissvar till regeringen, behovet av att ha ett totalförsvarsperspektiv på frågan om operativt stöd. I en krissituation kommer Sverige och Finland även att ha behov av civilt stöd. Hur detta stöd ska samordnas med respektive lands inhemska resurser måste samordnas och klargöras.

Slutligen kan även nämnas det remissvar från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) som lämnades till regeringen som ett svar på utredningen En lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland (SOU 2018:31). FOI pekar i sitt remissvar på det ökande operativa samarbetet som Sverige har med Danmark och Norge, vilket bland annat inkluderar delning av lägesinformation, gemensamma övningar och tillträde till varandras territorier. Utifrån antagandet att hela närområdet skulle påverkas vid kris och krig skulle det vara önskvärt att även kunna aktivera de samarbetena i ett skarpt läge. Ett fungerande samarbete mellan Norge och Sverige vid en eventuell konflikt kommer att vara centralt för att upprätthålla den transatlantiska länken. FOI kommer fram till slutsatsen: ”Givet omvärldsutvecklingen och att det kan ta tid att få ytterligare författningar på plats kan det således finnas anledning att generalisera regelverket så att det fungerar även om stödet skulle handla om andra länder än Finland.”

Sammantaget finns det mycket goda skäl till att inte begränsa förslagen i den aktuella propositionen om operativt stöd till att bara gälla samarbetet Sverige-Finland. I stället bör den svenska lagstiftningen, likt den motsvarande lagstiftningen i Finland, vara generell och därmed öppna möjligheten att ge och ta emot stöd från samarbetspartner inom Norden, EU och Nato.

Pål Jonson (M)

Hans Wallmark (M)

Lars Adaktusson (KD)

Alexandra Anstrell (M)

Jessika Roswall (M)

Magdalena Schröder (M)

Jörgen Berglund (M)

Hans Rothenberg (M)

Margareta Cederfelt (M)

Mikael Oscarsson (KD)